

A TÁRSASÁG A SZABADSÁGJOGOKÉRT EGYESÜLET BESZÁMOLÓJA KÖZHASZNÚ TEVÉKENYSÉGÉRŐL

2020

Rendkívüli év áll mögöttünk. Minden generációnak jut egy rendkívüli, felforgató esemény. A járvány szerencsére nem háború, de mégis alapjaiban fordult fel mindannyiunk élete, teljesen új körülményekhez kellett alkalmazkodnunk. Közben sokunkat értek nagyon komoly veszteségek, és még azt sem tudjuk, hogy mikor és hogyan ér véget a járvány, amelynek utóhatásait a mostanában megszülető döntések fogják meghatározni. Ez a rendkívüli esemény megint megmutatta, hogy a sikeresség nagyrészt az alkalmazkodási képességben ragadható meg – ebből pedig kiválóra vizsgáztunk.

Tavasszal gyakorlatilag egyetlen nap alatt állítottuk át teljesen online működésre a szervezetet úgy, hogy közben egyre

nagyobb számban áramlottak hozzánk a jogsegélykérő megkeresések. Sok tervezett eseményt kellett lemondanunk és számos tervet újraírtunk, de ezeknek a helyébe más tevékenységek léptek – változatlan célok érdekében. Folytattuk a felkészülést azért, hogy 2021-ben megnyithassuk az első regionális TASZ irodát. Ennek érdekében két vidéki városban indítottunk jogsegélyezést. Az offline események helyett új kommunikációs formákat találtunk ki arra, hogy felhangosítsuk a legsérülékenyebb emberek problémáit, illetve a korlátozó intézkedésekhez kapcsolódó megannyi, emberi jogokat érintő problémát.

Mindeközben nem vettük le a szemünket azokról a célokról sem, amiket még a járvány kitörése előtt tűztünk ki magunknak. Hiszen a járvány éles megvilágításba helyezte a jogállamiság, a sajtószabadság és a társadalom szegény rétegei, illetve a roma és fogyatékos emberek egyenlőségének problémáit.

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

Mi lenne az állam elsődrendű kötelessége? Az emberek sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak tiszteletben tartása, védelme. Nem vártunk volna mást az államtól a világjárvány évében sem.

2020-ban mégis mindennél tisztábban megmutatkozott sokak számára, hogy milyen az, amikor az állam ezt az elsődrendű kötelezettségét nem teljesíti. Nem tartja tiszteletben az egyén szabadságát, nem kezeli felnőtként, egyenlő méltóságú személyekként a polgárait, és nem, vagy csak elképesztő késedelemmel teszi meg az emberi, illetve emberhez méltó élet védelmét szolgáló minimális intézkedéseket.

Egy ilyen válság idején hatékony, az egyének együttműködésére alapított állami intézkedésekre van szükség. De ez elképzelhetetlen úgy, ha a polgárok nem bízhatnak abban, hogy az állam az ilyenkor megerősített hatalmát nem a hatalomhoz közeli érdekekben, hanem az egész közösség javára használja. A kormányon lévők mégsem a feladatot és a felelősséget, hanem minden jel szerint a lehetőséget látták meg a 2020-as évben arra, hogy bebiztosítsák pozícióikat. Magukra hagyták a bajban a polgárokat. Magukra hagyták az egészségügyi és oktatási intézményeket is, amelyek a polgárok legalapvetőbb szükségleteit lettek volna hivatottak kielégíteni. Közben a rendszerváltás óta először fordult elő, hogy az alapvető jogok gyakorlásának felfüggesztését, vagy a szükséges és arányos mértéken túli korlátozását is lehetővé tevő különleges jogrend volt érvényben az egész országban. De ezt a rendkívüli felhatalmazást a kormány nemcsak a veszély elhárítására, hanem saját kicsinyes hatalmi céljaira is használta. Ez pedig nagyon súlyos bűn. Nemcsak azért, amiért a hatalommal való visszaélés általában elítélendő, hanem azért is, mert pont a válságos időkben elengedhetetlen együttműködést ássa alá. Ki hiszi el, hogy az érdekeit szolgálják a számára egyébként sok tekintetben fájdalmas intézkedések, ha korábban már ugyanazok visszaéltek a bizalmával?

Mi azért dolgozunk, hogy a polgárok éljenek a jogaikkal, tegyenek saját és közösségük érdekeinek érvényesítéséért. Mi abban hiszünk, hogy a cselekvő polgárok és közösségeik képesek változtatni, bátor lépéseik egyre közelebb visznek mindannyiunkat egy szabad és egyenlő országhoz. Ezért már 2018 óta azt tartjuk az egyik legfontosabb feladatunknak, hogy a tudásunkkal, tapasztalatunkkal támogassuk a bátor cselekvő polgárokat. A rendkívüli 2020-as év fontos tanulsága, hogy a bajban magukra hagyott polgárok és intézmények maguk is képesek sok mindent megoldani és megszervezni. Ebből mi is kivettük a részünket.

Mivel az állam nem vette a fáradságot, hogy a polgárok mindennapi életét érintő, szinte állandóan változó kormányzati intézkedéseket elmagyarázza nekik, soha nem látott tömegben fordultak hozzánk tájékoztatást kérők, mi pedig új jogterületeket sajátítottunk el, soha ilyen mértékű és mélységű tájékoztató tevékenységet nem folytattunk, többszörösére duzzadt a megválaszolt jogsegélyek száma.

És a polgárok, úgy tűnik, hálásak is ezért, hiszen soha annyi adományt és egy százalékos felajánlást nem kaptunk tőlük, mint ebben a minden tekintetben kivételes évben.

2020 fontos tapasztalata az is, hogy egyre bátrabb és kitartóbb ellenállást mutatnak azok, akiknek a rendszer már nem hagyott veszítenivalót. Felemelő volt látni, amit nyáron a régi Index munkatársai, vagy ősszel a Színház- és Filmművészeti Egyetem diákjai és tanárai tettek. Az autonómia védelmét ilyen elszántsággal felvállalók mellé állni, őket segíteni számunkra, egy szabadságjogi szervezet számára magától értetődő. És közben egyre többen ismerik fel, hogy ezek az első látásra partikuláris ügyek valójában mind ugyanarról, a hatalom indokolatlan beavatkozásaival való szembeszegülésről szólnak.

Ezek is újfent megerősítettek bennünket abban, hogy az aktív polgárok támogatása mellett fontos feladatunk, hogy jogi eljárásokban szerezzünk érvényt az alapvető jogoknak.

Akkor hozhat a tevékenységünk valódi változást, ha egyre nagyobb kört érünk el és egyre többen vallják, hogy az emberi jogok az ő életüket is közvetlenül érinti. Ezért elengedhetetlen számunkra az ügyeinkről és értékeinkről szóló közérthető tájékoztatás és ismeretterjesztés.

A 2020-2021-es évben a tevékenységünket alapvetően határozza meg három kiemelt témánk. Ha szűkülnek a lehetőségek, mi új utakat keresünk a jogérvényesítésnek. A jogtudatosító tevékenységünk és a pereink, eljárásaink során törekszünk egyrészt arra, hogy a létező jogi eszközök teljes skálájával dolgozzunk, másrészt arra, hogy szélesítsük a jogi eszközök alkalmazási lehetőségét. A pereinkben ez úgy is megjelenik, hogy a jogfejlesztés érdekében olyan ügyeket vállalunk, amelyekben nincs kitaposott útja az érvényesítésnek. 2020-ban a hatalom ismét a sérülékeny csoportok elleni indulatok felkorbácsolásával próbálta a népszerűséget növelni. Ezért kiemelt témánk a sérülékeny csoportok jogaink védelme és az az állami gyűlöletkeltés elleni fellépés. Fontos témánk lesz még az egészségügy, hiszen a járvány alatt különösen élesen megmutatkozott az, hogy a rendszer állapota magában hordozza az önrendelkezést, az egyenlőséget és számos más alapjog sérelmét. A járvány azt is megmutatta, hogy új jogterületeken is védenünk kell a szabadságjogokat, így egyre több szabadságjogot érintő munkajogi ügyet vállalunk. Büszkén vettünk részt az SZFE dolgozóinak sztrájkját támogató jogi csapatban.

Az egyre bátrabb, egyre kitartóbb és egymást is támogató ellenállások mind reményre adnak okot. Mi ott állunk a polgárok mellett a tüntetéseken, a bíróságokon, a hatóságok előtt és a mindennapokban, amikor szükség van ránk. Az öntudatos polgárok fognak véget vetni a jogokat semmibe vevő, tömegeket elidegenítő állami politikának.

Kapronczay Stefánia, Szabó Máté

A TASZ 2020-ban

2020-ban 1500 alkalommal adtunk telefonon jogsegélyt.

Emailben megválaszolt jogsegélyek 2020 novemberéig:

Politikai szabadságjogok projekt	497
Egyenlőségprojekt	598
Magánszféraprojekt	3394

A járványügyi helyzettel kapcsolatban több mint 3000 emailre adtunk választ.

2795-en ajánlották fel nekünk a személyi jövedelemadójuk 1 százalékát, összesen 23 526 900 forintot kaptunk. Ez 20 százalékkal több felajánlás, mint 2019-ben.

November végéig közel 1300 magánszemélytől 44 083 155 forint belföldi támogatást kaptunk. Ez 50 százalékos növekedés az előző évhez képest.

	Folyamatban lévő ügyek 2020 novemberében	2020-ban indult új ügyek	2020-ban lezárult ügyek
Politikai szabadságjogok projekt	79	40	12
Egyenlőségprojekt	44	13	25
Magánszféraprojekt	36	11	12

Nagy Petra Júlia: Egyforma lett közöttünk a távolság

Idén sok együttműködésünket nehezítette meg a karantén, de az önkéntesekkel való kapcsolattartást illetően 2020-ból inkább azokra az ajtókra fogunk emlékezni, melyeket épp a kötelező távolságtartás tárt előttünk szélesre.

Önkénteseink különleges és sokszínű emberek: vannak köztük szakfordítók, grafikusok, kreatívak, kutatók, tanárok, jogászok és közgazdászok, nyugdíjasok, felnőttek, egyetemi hallgatók és középiskolások. Sokan élnek közülük külföldön, vagy Budapesten kívül – de idén, amikor mindannyian kiszorultunk a kapcsolattartás hagyományos tereiből és elvesztettük a találkozás megszokott módjait, azt tapasztaltuk meg, hogy egyforma lett közöttünk a távolság.

Így a közösségépítést tekintve az online működés nemcsak kihívásnak, hanem hatalmas lehetőségnek is bizonyult. Mikor a világ lába alól épp kicsúszott a talaj, mi úgy beszélgettünk emberi jogokról, hogy közben balkonkertészkedtünk a Zoom-on megtartott önkéntestalálkozókon. Nem mehettünk együtt tüntetni? Megosztottuk egymással a fotóinkat. Nem tudtunk csapatépítő tréninget szervezni? Sebjaj, felpörgött a chatszoba: megtudtuk, hogy kinek milyen az otthona és milyen házi kedvence van.

Személyesebbé vált az a professzionális közös robot, amit általában folyamatos időprésben, hétvégén és éjszakánként végzünk egy közös ügyért.

Mert mit csinál egy TASZ önkéntes? Nagyon magas színvonalon fordít jogi szakszövegeket, segíti az együttműködést a nemzetközi partner szervezetekkel és a sajtóval, összekapcsol más civil szervezetekkel, kiadványt szerkeszt (például ezt), videót feliratoz, hogy a tartalmaink akadálymentesek legyenek, animál, tervez, szervez és adatot gyűjt, legfőképp pedig kihangosítja saját környezetében a TASZ ügyeit és céljait. Jelenleg közel ötven aktív önkéntesünk van, akik csak 2020-ban kétezernél is több munkaórát ajándékoztak a szervezetnek. Az ő támogatásuk, lelkesedésük, szakértelmük és kitartásuk segít a TASZ munkáját évről évre szélesebb kör számára láthatóvá tenni.

Adatok:

- Közel 50 aktív önkéntes
- Évi több mint 2500 önkéntes munkaóra
- Havi 2 online találkozó
- Heti legalább 2000 szó fordítás
- Heti legalább egy videó feliratozás
- Napi több óra egyeztetés, segítség, oktatás

Szabó Attila: A szabadság szele az egész országban fújjon

Bár a tevékenységünk mindig is kiterjedt az egész országra, 2020-ban elkezdtek tudatosan erősíteni Budapesten kívüli jelenlétünket. A tapasztalataink nagyon biztatóak.

Korábban is több száz, vagy akár több ezer jogsegélyes kérdést kaptunk évente Magyarország minden pontjáról, azonban úgy döntöttünk, hogy előrelépünk és szeretnénk azokat is elérni, akik még nem hallottak rólunk, vagy nem gondoltak arra, hogy hozzánk forduljanak jogi segítségért. Személyes jogsegélyszolgálatot indítottunk

Debrecenben és Pécsen, amit további városokra is kiterjesztünk majd, hogy helyben támogassuk, segítsük azokat a bátor polgárokat, akik kiállnak jogaikért – a sajátjukért és másokért is.

November közepéig több mint negyven személyes és – a járványhelyzet miatt – online találkozóra került sor pécsi és debreceni jogsegélyeink keretében. Adtunk tanácsot közfoglalkoztatottak jogainak gyakorlásához, bentlakásos intézetben élő emberek védelmében, kilakoltatással, betegjogokkal, gyerekkiemeléssel kapcsolatban és más civil szervezetek támogatásához. Azt tapasztaljuk, hogy ha valaki kicsit is kritikus a jelenlegi kormánnyal, akkor támogatásuktól eshet el, akadályozhatják jogainak gyakorlását, nehézségekkel találhatja szembe magát.

Mégis vannak olyan bátor polgárok, akik ebben az ellenszélben is kiállnak meggyőződésük és gondolataik mellett – mi pedig abban tudunk segíteni nekik, hogy gyakorolják a jogaikat akkor is, ha ezt az állam megpróbálja korlátozni.

Egyelőre Debrecenben és Pécsen nyújtunk személyesen jogsegélyt, de terveink szerint jövőre már máshol is megjelenünk. Számos helyen tartottunk workshopokat 2020-ban, amelyeken a résztvevők egymástól tanulhattak jogvédelemről, jogvédő és érdekérvényesítő eszközökről. Célunk, hogy minél többeknek legyen tudása és motivációja ahhoz, hogy autonóm módon, polgárként cselekedjenek magukért és közösségeikért.

Kiemelten fontosnak tartjuk azt is, hogy a már meglévő és most alakuló helyi szabad sajtót, bloggereket – a független nyilvánosság forrásait – jogi tanácsokkal, szükség esetén jogi képvisellel támogassuk. Ahhoz, hogy a szabadság szele az egész országban fújjon, független információra, bátor emberekre és közösségszervezőkre van szükség.

A kezdeményező polgárokat mi a jog eszközeivel tudjuk támogatni. A beszélgetések, a jogi tudás, amit nyújtunk, hasznos segítséget jelent. Kis lépések ezek, de talajt adnak a bátorsághoz, ahhoz, hogy minél többen merjék felemelni a szavukat. Mi ezekhez az emberekhez szeretnénk közelebb kerülni, megmutatni nekik, hogy nincsenek egyedül.

Fernezelyi Bori: Százazreknek segítettünk eligazodni a járványügyi intézkedések káoszában

Abban a mindannyiunk számára váratlan és félelmetes helyzetben, amit a koronavírus-járvány eredményezett, sokan váltak tanácstalanná, kétségbeesetté, olykor dühössé, hiszen hivatalos úton nem kaptak válaszokat a mindennapi életüket alapjaiban befolyásoló intézkedésekkel és eseményekkel összefüggő kérdéseikre. A szokásoshoz képest több mint tízszeres volt az érdeklődés a projektünk jogsegélyszolgálatunk iránt, több mint 3500 megkeresést kaptunk a járvánnyal kapcsolatban.

Nemcsak az egészségügyi helyzet okozott bizonytalanságot az emberek számára, hanem a jogszabályok állandó változása is – elég csak a folyton módosuló beutazási, tesztelési vagy kijárási szabályokra gondolni. Pillanatok alatt felismertük, hogy feladatunk a bizonytalan jogi helyzetben elveszett polgárok segítése. Azután, hogy márciusban a karantén akkori szabályait értelmeztük a nyilvánosság számára, azonnal elkezdtek özönlenni hozzánk a levelek, telefonok.

Alig néhány nap alatt létrehoztuk a koronavírussal foglalkozó online tájékoztatónkat, melyben a leggyakoribb kérdésekre adtunk válaszokat. Ez az oldal hétről hétre bővült, és rengeteg ember számára vált támponttá a koronavírussal kapcsolatos szabályozás útvesztőjében: november végéig 330 ezren keresték fel.

A járvány okozta sajátos helyzetben szükség volt arra, hogy olyan kérdésekről is közérthető tájékoztatást adjunk, melyek alapvetően nem tartoznak a TASZ témái közé, de máshol nem voltak elérhetőek. Így írtunk családjogi, vagy a társasházak közgyűléseire vonatkozó kérdésekről, de a tájékoztató fontos része volt az országba való beutazási feltételek feldolgozása és az egészségügyi dolgozókra vonatkozó szabályokról szóló útmutató is. A legnagyobb kihívást a rengeteg munkajogi kérdés jelentette – annyira, hogy a munkajog most már a stratégiánk fontos része. A járványhelyzetre vonatkozó szabályok értelmezése és követése nem csak a hozzánk fordulókat, de sokszor bennünket is kihívások elé állított. A szabályozás formája, tartalma és tempója is elmaradt az elvárhatótól. Nem egyszer fordult elő, hogy egyik napról a másikra kellett elkészítenünk magyarázó, értelmező anyagainkat, hiszen több olyan szabályt is hoztak, amelyet már másnap alkalmazniuk kellett a polgároknak mindennapi tevékenységük, munkájuk során. Egyre kevesebbszer támaszkodhattunk a Magyar Közlönyre, helyette a sajtóban kiszivárogtatott egyedi utasításokból, Facebook-videókból, nyilatkozatokból kellett kibogarásznunk az aktuális szabályokat. Ezek sokszor egymásnak is ellentmondó állításokat tartalmaztak,

és a jogalkalmazás sem volt feltétlenül összhangban a szabályozással. Ilyenkor a jobbiztonságért is felléptünk, ombudsmani beadványok, hatósági panaszok formájában.

Az átgondolatlan, hibás és elégtelen járványügyi intézkedések miatt is sokan kértek tőlünk jogi segítséget. Kiemelt feladatunk volt a betegjogok védelme a kórházkiürítések, az elégtelen kontaktkutatás és a hiányos védőfelszerelések miatt. A pedagógusoknak, szülőknél és tanulóknál is igyekeztünk segíteni a szabályoknak megfelelő, de számukra is megnyugtató megoldások megtalálásában, az elfogadhatatlan intézkedések elleni fellépésben.

A Magánszféraprojekt 2020-as terveit nagyrészt felülírta a koronavírus. Több mint tízszer annyi jogsegélyt válaszoltunk meg idén, mint szoktunk, és amikor kellett, a Magánszféraprojekt munkatársai mellett a TASZ csapatának más tagjai is segítettek. Erőn felül teljesítettünk, sokszor voltunk nagyon kimerültek, de a holtpontokon mindig továbblendített az, hogy tudtuk: közvetlenül is több ezer, tájékoztatóinkkal pedig több százezer honfitársunknak segítettünk ebben a rendkívüli helyzetben.

Kapronczay Stefánia: Nem engedünk az önkénynek – a civiltörvény elbukott

Sokan mutattak példát 2020-ban, a tanulság pedig közös: lehet utat találni az ellenállásra

„A civiltörvény el fog bukni” – ezt sokszor elmondtuk abban a videóban, amit 2017-ben készítettünk annak a törvénynek a parlamenti elfogadására, ami orosz mintára írt elő regisztrációs kötelezettséget a külföldi támogatásban részesülő civil szervezetek számára. A regisztráción túl arra is kötelezett bennünket a törvény, hogy nyilvános megszólalásainkkor viseljük a „külföldről támogatott” pecsétet, miután a kormány és a kormányközeli sajtó hónapok óta visszhangozta, hogy a külföldi támogatásban részesülők idegen érdekek ügynökei.

Velünk együtt több százan mondtak nemet a törvényre. Voltak, akik nyilatkozatokhoz csatlakoztak, melyekben feleslegesnek és károsnak minősítették a törvényt. Közel száz szervezet tüntetést szervezett a Hősök terére. Voltak, akik úgy tettek, mint az okos lány a mesében: regisztráltak is, meg nem is. Voltak, akik tudatosan „elfelejtettek” regisztrálni. S voltak olyanok is, akik hozzánk hasonlóan kinyilvánították, hogy nem tesznek eleget a jogszerűtlen törvénynek. A szervezetek választott stratégiája sok tényezőtől függött – így például a szervezet tevékenységétől, vagy a vállalt kockázat nagyságától.

De az közös az ellenállókban, hogy nem engedtek az önkénynek.

Idén nyáron a törvény elbukott: az Európai Bíróság megállapította róla, hogy sérti az uniós jogot. Bár a kormány még nem helyezte hatályon kívül a jogszabályt, sőt vannak olyan szervezetek, amelyek a regisztráció megtagadása miatt estek el támogatástól, 2017 óta bebizonyosodott, hogy megérte ellenállnunk.

A civiltörvény elleni kiállás sokat adott a benne résztvevőknek: közös cselekvést, amiből közösség épült. Először működtek együtt olyan szervezetek, amelyek tevékenysége, stratégiája nagyban eltér egymástól. 2017 óta aktív a Civilizáció koalíció, ami a korábbi hasonló kezdeményezésektől a sokszínűségében tér el: a tagok változatos társadalmi ügyeken, eltérő tevékenységekkel dolgoznak. A támadás, majd az egymással való kapcsolatfelvétel sokunk működésére volt hatással: tudatosabbá vált a kommunikációnk, fejlődöttünk stratégiai tervezésben és hatásmérésben.

2020 arról is emlékezetes lesz, hogy ebben az évben több csoport is példát mutatott az önkénynek való ellenállásból. Nyáron az Index munkatársai mondtak fel egyszerre, azóta új és sikeres lapot alapítottak. Ősszel a Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatói és tanárai kezdtek ellenállásba egyetemfoglalással, utcai karneválokkal és sztrájkjal az egyetemi autonómia korlátozása ellen. A tél elején pedig a Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársai határolódtak el az intézet igazgatójától, aki vállalhatatlan, a holokausztot relativizáló írást közölt.

A tanulság közös: lehet utat találni az önkénynek való ellenállásra.

Ezek az utak különbözők lehetnek, és nem szükségszerű, hogy minden lehetséges út konfrontatív legyen. A fenti példák megmutatták, hogy többen vagyunk abban a helyzetben, hogy megtaláljuk a saját ellenállásunk módját. A civil szervezetek elmúlt három éve azt is mutatja, hogy megerősödve tudunk tovább dolgozni a céljainkért.

Kiálltunk a propagandában megbélyegzett civilek mellett

Két év után pont került a Figyelő listabotrányának végére: a propagandalap pert veszített, mert „Soros-zsoldosokként” listázta civil szervezetek munkatársait. A *Magyar Helsinki Bizottsággal* közösen ajánlottunk képviseletet az érintetteknek, akiket a 2018 tavaszán megjelent, lejárató szándékú cikk „idegen, gonosz hatalmak” szolgálóiként állított be. A bíróság megállapította, hogy ügyfeleinknek, mivel nem közszereplők, nem volt lehetőségük reagálni a valótlan támadásra, ami a magánéletükben is következményekkel járt. Az ítélet szerint a Figyelő kiadójának sérelemdíjat kellett fizetnie a zsoldosként megbélyegzett civilek számára, és a lapban közölni kellett az ítéletben megállapított jogsértést.

2020-ban is díjaztuk a legszabadabb magyarokat

Másodszor ünnepeltük meg 2020 decemberében azokat a hétköznapi hősokeket, akik egy szabadabb és egyenlőbb Magyarországért álltak ki tetteikkel. A szakmai elismerést egy olyan ember kapta, aki saját traumájából merített erőt, hogy másokért is kiálljon. A közönségdíj nyertese pedig egy olyan csapat, amely újradefiniálta a közszolgálati fogalmat Magyarországon.

Tavaly hoztuk létre a SZABAD-díjat azért, hogy minél többen megismerjék azokat a példaértékű történeteket, melyek hősei kiállnak a szabadságért, nem tétlenkednek, ha másokat igazságtalanság ér. 2019-ben a Lépjünk, hogy Léphessenek Egyesület és Csordás Anett kapta a zsűri elismerését azért a munkáért, amit a tartósan beteg, illetve fogyatékkal élő gyerekek nevelő családokért végeznek, a közönségdíjas pedig Farkas Norbert lett, aki maga is a gyermekvédelemben nőtt fel, most pedig szociális munkásként dolgozik sorstársaiért. Abban az évben különdíjat kapott még noÁr, a színész-rapper lett, aki fontos társadalmi ügyekért áll ki.

A koronavírus-járvány miatt ezúttal online díjátadót tartottunk Kovács Patrícia vezetésével.

A SZABAD-díj jelöltjeitől megtanulhatjuk, hogy mindannyian formálói vagyunk annak a társadalomnak, amiben élünk, vagy amiben élni szeretnénk

– hangzott el a felvezetőben. A díjazottakat a szakmai zsűri, illetve a közönség kilenc jelölt közül választhatta ki. Őket kortárs írók mutatták be a Marie Claire mellékleteként novemberben megjelent kiadványunkban, illetve a 444 felületén olvasható blogunkon. A zsűri tagjai Cseke Eszter dokumentumfilm rendező, Horváth Dorka, a BOOKR Kids alapítója, Kapronczay Stefánia, a TASZ ügyvezető igazgatója, László Kriszta, a Marie Claire főszerkesztője és Miklósi Gábor, a 444 újságírója voltak.

A díjat a cinikus kishitűséggel szemben hoztuk létre, hogy a kétkedés helyett megünnepeljük a sikereket, és megbecsüljük azokat az embereket, akik a hétköznapi életben a változásért dolgoznak

– mondta Kapronczay Stefánia, aki ilyen emberként emlékezett meg Nagy Szilviáról, a Budapest Pride-ot szervező Szivárvány Misszió Alapítvány 2020-ban elhunyt elnökéről.

A BOOKR Kids különdíját kapta: Kovácsné dr. Nagy Emese

Vezetése alatt a hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskolában olyan integrációs programot valósítottak meg, melynek köszönhetően a hátrányos helyzetű gyerekek sikeresen együttműködve, eredményesen tanulhatnak együtt jobb sorsú társaikkal. Kovácsné dr. Nagy Emese a pedagógusok, szülők és gyerekek alkotta csapata nevében köszönte meg a jelölést és a különdíjat, mellyel a társadalom fejlődéséért végzett munkájukat ismerték el.

A közönségdíjat kapta: Gulyás Márton és a Partizán

Gulyás Márton szerint műsoruk küldetése az, hogy a rendszerkritikus nyilvánosságot erősítsék Magyarországon, saját személyes célja pedig egy olyan társadalom megerősítése, amelyben mindenki politizálhat. Csapatával megilletődve fogadták a közönség elismerését azért a munkáért, mellyel újradefiniálták a közszolgálati fogalmat – ezt az elismerést az aktivista-műsorvezető komoly felelősségnek is tartja, melyhez igyekeznek méltók maradni.

A zsűri díját kapta: Orosz Bernadett

Orosz Bernadett egy súlyos traumából kovácsolt erőt: óriási bátorsággal állt ki a nyilvánosság elé, miután volt barátja bántalmazta, a felismerhetetlenségig összeverte az arcát. Nemcsak magáért, de sorstársaiért is kiállt, hogy az ellenük elkövetett erőszak ne maradjon láthatatlan. Orosz Bernadett szerint azok a nők is

elismerést nyertek, akikben az ő kiállása tartotta a lelket és a reményt. „A láncoknak, amik eddig a szegény rabságában tartottak, ezzel vége” – mondta.

Az idei SZABAD-díj jelöltjei voltak a díjazottakon kívül:

- Lakatos Attila, aki fellép az ellen, hogy indokolatlanul igazoltatnak állampolgárokat a bűrszínük miatt,
- Tasi Roland faápoló, aki a nyilvánosságához fordult, amikor egy építkezés útjában lévő platánt akartak kivágni vele,
- Kunez Zsombor orvos, aki a tisztességes egészségügyért küzd, melyben a betegek, az orvosok és az ápolók sem vesztesek,
- Benkő Balázs, aki polgárórként járult hozzá, hogy egy hajléktalan ember segítséget kapjon,
- L. László János, aki a Nyomtass te is! mozgalommal segíti, hogy a valódi hírek mindenkihez eljussanak,
- valamint a Fridays For Future Magyarország aktivistái, akik a klíma- és ökológiai válság elleni cselekvést akarják kikényszeríteni.

Mráz Attila, Zeller Judit: A tiltakozó egyetemi polgárok mellé álltunk, akik példát mutattak felelősségvállalásból és szolidaritásból

A Színház- és Filmművészeti Egyetem (SZFE) hallgatói, dolgozói a jelenkori Magyarországon példátlan kitartással tiltakoznak az egyetemük autonómiájának felszámolása és az oktatás ellehetetlenítésére irányuló erőfeszítések ellen. Kiállításukat minden eszközünkkel igyekszünk segíteni.

Az egyetemek minden demokráciában önkormányzó közösségek – egy társadalom tudásfelhalmozásának és -átörökítésének olyan központjai, amelyek csak akkor tudják ellátni feladataikat, ha nem külső erők irányítják politikai szempontok alapján, hogy kik, mit és hogyan oktassanak, tanuljanak, alkossanak és kutassanak az egyetemeken. Ez az önállóság éppúgy megvalósulhat, ahogy meg is semmisülhet az állami és magánfenntartású egyetemeken egyaránt. Az SZFE autonómiája az egyetem magánkézbe adásával semmisült meg, mert az intézményt politikai kinevezettek által vezetett alapítvány irányítása alá helyezték. Az alapítvány és az általa kinevezett új egyetemi vezetés a feladatai ellátása helyett az oktatás és tanulás akadályozásával igyekszik megtörni a „modellváltás” ellen tiltakozókat. A tiltakozók viszont olyan modellt akarnak, amelyben sem állami, sem magánfenntartás alatt nincsenek kiszolgáltatva a fenntartó politikai önkényének – vagyis olyan modellt, ami Európában évezredek óta minden egyetemet megillet.

Az SZFE hallgatói elfoglalták az egyetem épületeit, és képesek voltak kreatívan fenntartani tiltakozásukat a politikai kinevezett kancellár, és az új fenntartó által kinevezett egyetemi vezetés próbálkozásaival szemben, miközben az oktatás és tanulás továbbra is zajlott. Az egyetemi hallgatók elérték, hogy az intézmény vezetésének és az ország nyilvánosságának is el kellett végre ismernie, hogy a hallgatók az egyetem egyenlő polgárai, akik joggal és felelősséggel bírnak az egyetemük, és az oktatás minőségének fenntartása iránt. Megmutatták, hogy ezt a jogot és felelősséget magas színvonalon gyakorolva járulnak hozzá szűkebb közösségük, az egyetem és tágabb közösségük, Magyarország formálásához és építéséhez.

A hallgatók tiltakozása az egyetemen belül és kívül is rengeteg embert megmozgatott, bemutatva, hogy a polgárok milyen változatos eszközökkel állhatnak ki a számukra fontos értékekért erős politikai ellenszélben is. A hallgatók által szervezett október 23-i tüntetés az utóbbi évek egyik legnagyobb demonstrációja volt. Az első pillanattól felismerték, hogy csak a más tiltakozókkal vállalt szolidaritás vezethet eredményre. A hallgatók és az oktatók nemcsak egymással vállaltak kölcsönös szolidaritást, de kiterjesztették azt az ország más olyan csoportjai felé is, akik érdekeik, álláspontjuk figyelembe vételéért küzdenek. Így kaphattak helyet a hallgatók által szervezett október 23-i tüntetésen az egészségügyi dolgozók képviselői is.

A hallgatók tiltakozását a TASZ folyamatos jogi tanácsadással, ha kellett, ügyvédi telefonos forródróttal is segítette – akár az éjszaka közepén is. Segítettünk a naponta változó helyzet, a kancellári és vezetői intézkedések jogi értelmezésében, a demonstrációk bejelentésében, a birtokvédelem és a járványügyi védekezés jogi kérdéseiben, a hallgatók dinamikus változó igényeihez alkalmazkodva.

Az SZFE modellváltása elleni tiltakozás a hallgatókon túl a dolgozókat is aktivizálta – nemcsak az oktatókat, hanem más, az egyetem működéséhez nélkülözhetetlen munkatársakat is. Az egyetem autonómiától való megfosztása ugyanis azt is jelenti, hogy a munkavállalók már nem tudnak részt venni az intézmény legfontosabb döntéseinek meghozatalában. Az alapítvány az egyetemi autonómiát megtestesítő szenátus legfontosabb jogköreit átvette, ezzel kivette az egyetem működésébe való beleszólás lehetőségét az egyetemi

polgárok kezéből. Az egyetemi dolgozók október elsején sztrájkba kezdtek, de kimagasló szolidaritásukról árulkodik, hogy bár hivatalosan nem veszik fel a munkát, a hallgatók érdekeit szem előtt tartva az oktatók megtartják az órákat, a tőlük megszokott magas szakmai színvonalon. A dolgozók sztrájkja azt üzeni, hogy a politika elhallgattatási kísérletei ellen a munkavállalói érdekérvényesítés eszközeivel is fel lehet lépni.

A kezdetektől jogi tanácsokat nyújtottunk a sztrájk megtervezéséhez, jogi szempontokat adtunk a követelések megfogalmazásához, közérthető tájékoztatót készítettünk a jogszerű sztrájk feltételeiről. Igyekeztünk támogatni a sztrájkbizottság megalapozott döntéshozatalát a jogi lehetőségek feltérképezésével, és amikor szükségessé vált, összekötöttük őket jogi képviselővel nyújtó ügyvéddel. A dolgozók szeptember 24-én tartott figyelmeztető sztrájkjának, illetve az október 1-je óta tartó sztrájk jogszerűségét támadó perben részt vettünk a kérelmek, ellenkérelmek elkészítésében. A bíróság mindkét sztrájk kérdésében a sztrájkoló dolgozók javára döntött.

Feladatunk azonban még nem zárult le. Az őszi félévet a fenntartó érvényteleníteni akarja, a sztrájkoló dolgozókkal még mindig nem tárgyalt érdemben. A fenntartóval szemben több eljárás van folyamatban, az alapítvány intézkedései számos ponton jogszerűtlenek.

Az SZFE polgárainak széleskörű, kitartó tiltakozása a kezdetektől túlmutatott az egyetem falain, a járványügyi helyzet miatt pedig most már fizikailag is az épületen kívül folytatódik. Nem is szorulhat egyetlen intézmény falai közé: az egyetemi autonómia felszámolása a hazai egyetemek egyre nagyobb körének jelent veszélyt, akik számára az ellenállás most már nem elvont lehetőség, hanem megvalósult realitás. De a tiltakozás mindenki más számára is példát mutat, aki egyszerűen csak a saját szakmája, intézménye és közössége értékeit akarja megőrizni és gyarapítani akkor is, ha az a politika célkeresztjébe került.

Kaputa Júlia: Amikor a járvány helyett a kritika ellen harcol a kormány

A koronavírus-járványra hivatkozva elrendelt kormányzati intézkedések sok feladatot adtak politikai szabadságjogi projektünk munkatársainak is. A hatalom sok erőfeszítést tett azért, hogy elnyomja a védekezés hiányosságait feltáró kritikát.

Rendőrök vittek el embereket a véleményükért

A vírus elleni védekezés jegyében jelentősen szigorította az országgyűlés a rémhírterjesztés szabályait. A hivatalos indoklás szerint olyan valótlan híresztelések ellen kívántak fellépni, amelyek akadályozzák a védekezés eredményességét, de hamar nyilvánvalóvá vált a valódi cél: a kormány el akarta hallgatni a neki nem tetsző véleményeket.

Mind a szemtanúi lehettünk annak, hogy rendőrök visznek embereket kihallgatásra csak azért, mert nem értettek egyet a kormány járványügyi intézkedéseivel. Ezeket a büntetőeljárásokat később ugyan megszüntették, de elemzésünkben, és számos alkalommal a sajtóban is felhívtuk a figyelmet arra, hogy az ilyen megfélemlítő fellépést eredményező szigorítás súlyosan sérti a véleménynyilvánítási szabadságot – öncenzúrához vezethet a közösségi oldalakat használók, és az újságírók körében is.

Következetesen kiálltunk azok mellett, akiket retorzió ért politikai véleményük miatt, számukra ingyenes jogi képviseletet ajánlottunk.

Útmutatót készítettünk arról, hogy mire kell az állampolgároknak odafigyelniük véleményük kinyilvánításakor, hogy ne minősíthessék őket rémhírterjesztőnek. Most is mindenkit arra biztatunk, hogy ne hagyja magát megfélemlíteni, hiszen nem bűncselekményt követ el, hanem a szólásszabadsághoz való jogával él, amikor megosztja a véleményét közéleti kérdésekről.

Tájékoztatás helyett fenyeget a hatalom

Különösen fontos a nyilvánosság tájékoztatása a járványhelyzetben is, hiszen így biztosítható a rendkívüli felhatalmazással bíró kormányzat ellenőrzése. A független sajtónak ebben kiemelt szerepe van: ha a médiumok nem kapnak hiteles tájékoztatást, azzal az állampolgárokat fosztják meg a tájékozódás lehetőségétől.

19 független szerkesztőség körében végeztünk kutatást arról, hogy milyen tapasztalataik vannak a koronavírussal kapcsolatos állami tájékoztatásról.

A válaszokból kiderült, hogy a hivatalos tájékoztatást teljes mértékben központosították. Az Operatív Törzs sajtótájékoztatón önkényesen válogattak a beküldött újságírói kérdések közül, más közhatalmi szervek, így a minisztériumok is alig nyújtottak érdemi információt a sajtónak.

Azokat az egészségügyi dolgozókat, pedagógusokat és más szakembereket, akik információkat szivárogtattak ki a független sajtónak, retorzióval fenyegették. A közmédiában pedig azóta is napi szinten zajlik lejárató kampány a kritikus hangot megütő médiumokkal szemben. Mindig is feladatunknak tekintettük, hogy kiálljunk az újságírókért, ezért jogi segítséget nyújtunk számukra a munkájukat ellehetetlenítő hatalommal szemben.

Akiket büntettek gyülekezésért, és akiket nem

A járványra hivatkozva általános gyülekezési tilalmat rendeltek el, tilos volt tüntetni vagy azon részt venni. Így kreatív eszközöket kellett találniuk azoknak, akik felelősen, a járvány kockázatait figyelembe véve akartak hangot adni véleményüknek.

A Clark Ádám téren autós tiltakozásokat tartottak, amelyek résztvevői dudálással fejezték ki nemtetszésüket a kórházi ágykiürítésekkel és más intézkedésekkel szemben. Hiába felelt meg magatartásuk a járványügyi intézkedések céljainak – hiszen az autókban ülve nem fertőzhették meg egymást –, a rendőrség mégis eljárást indított ellenük és több százezer forintos bírságokat szabott ki indokolatlan hangjelzés, gyűlésen való részvétel, valamint a kijárási korlátozás megszegése miatt.

Meggyőződésünk, hogy ezeket a döntéseket sikerrel meg lehet támadni a bíróságon. Jogsegélyt ajánlottunk mindazoknak, akiket megbírságot a rendőrség, és mintabeadványokkal is próbáljuk segíteni, hogy a bíróság megszüntesse az eljárásokat.

A rendőrség fellépése a veszélyhelyzet alatt korántsem volt egységesnek mondható. Így például a Deák téri romaellenes tüntetés egyetlen résztvevője ellen sem indult eljárás – azt ugyanis a rendőrség nem gyűlésnek, hanem kegyeleti megemlékezésnek minősítette. Az ombudsmanhoz fordultunk és kezdeményeztük, hogy vizsgálja meg a tüntetések rendőri kezelésével kapcsolatos visszásságokat, valamint a veszélyhelyzetben elrendelt teljes gyülekezési tilalom szükségességét.

Döbrentey Dániel: Szabad sajtóra az egész országban szükség van

„A plébános és a kocsmáros marad az egyedüli nyilvánosság” – mondta egy főszerkesztő, amikor szerkesztőségek és újságírók tapasztalatait gyűjtöttük a független sajtó helyzetéről, kihívásairól és akadályoztatásáról készülő kutatásunkhoz.

Ez lett a címe a február végén bemutatott kutatási jelentésnek, melyben a személyes, szinte már hihetetlen történetek és tapasztalatok alapján azonosítottuk, hogy a hatalom milyen módszerekkel tesz keresztbe a független újságíróknak.

Az effajta hatalmi visszaélésekkel szemben, a munkájukban akadályozott újságírókat védve sikereket is arattunk 2020-ban: a Pécsi Stop online portált például az Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt képviseltük, mert a korábbi pécsi önkormányzat nem hívta meg őket eseményeire - a határozat pedig végül kimondta ennek jogellenességét. A parlamentből, vagy a menekülttáborokból kitiltott újságírókat is eredményesen segítettük. Sajtókutatásunkat ugyanazokkal a résztvevőkkel megismételtük áprilisban, hogy lássuk: a koronavírus-járvány idején milyen nehézségekkel küzdenek a szerkesztőségek. Az állami szervek látványosan ignorálták az újságírói megkereséseket, a propagandában lejárató kampány folyt a független szerkesztőségek ellen, amit tetézett a rémhírterjesztés szigorítása által jelentett fenyegetés.

Igyekeztünk segíteni az újságírókat abban, hogy a járványhelyzetről a lehető legkevesebb kockázattal, de hitelesen számolhassanak be.

Ősz óta a Budapesten kívüli szerkesztőségekre összpontosítunk, köztük olyanokra is, akiket csak nemrég ismertünk meg – felmérjük, hogy milyen jogi segítségre van szükségük, és ezt meg is adjuk számukra.

Komoly sikert arattunk a Magyar Hang hetilap védelmében: helyreigazítási és személyiségi jogi perek sokaságát indították ellenük, miután cikksorozatot közöltek egy szociális intézményben zajló visszaélésekről. Az érintett szervezetnek és vezetőinek nem sikerült elhallgattatniuk a lapot, az általuk kezdeményezett perekből féltucatnyi már jogerősen le is zárult – a Magyar Hangnak kedvező eredménnyel.

Amennyire szomorú fejlemény volt az Index újságíróinak egyszerre benyújtott felmondása, annyira reményteli végkimenetellel zárult. A függetlenségükért küzdő újságírók számára azóta adtunk jogi tanácsokat, hogy elkezdtek gyülekezni a viharfelhők a portál felett, azzal fenyegetve, hogy nem tudják tovább befolyásmentesen végezni munkájukat. Egy független újságíró számára ez elfogadhatatlan, de a szerkesztőség tagjai példát mutattak tömeges felmondásukkal. Megmutatták, hogy szakmájuk alapértékeiből nem engednek, és akár az

ismeretlenbe is távoznak egy olyan közegekből, ahol már nem érzik biztosnak az autonómiájukat. Ez az elszántság kellett ahhoz, hogy megalapítsák új lapjukat, bátorságuk pedig sokakat inspirál azóta.

Velünk győzte le Kövért Strasbourgban hat újságíró

Kövér László megsértette a sajtószabadságot azzal, hogy újságírókat tiltott ki a Parlamentből. Ezt az Emberi Jogok Európai Bírósága mondta ki abban az ügyben, melyben Bakró-Nagy Ferencet, Fábíán Tamást, Fekete Norbertet, Kaufmann Balázst, Kovács Klárát és Mándli Ivánt képviseltük. A házelnök azért fitogtatta hatalmát a hat újságíróval szemben, mert megszegték azt a rendelkezést, ami szerint az Országházban csak egy lehetetlenül szűkre szabott területen forgathat a sajtó. Azonban ez a rendelkezés már magában jogsértő és önkényes, Kövértnek semmi indoka nem volt arra, hogy a mozgóképes tudósítást, a hatalom ellenőrzésének egy erős eszközét így korlátozza.

Jovánovics Eszter: Nem hagyhatjuk, hogy mindent elárasszon a gyűlölet

Orbán Viktor politikájának bevett, központi eleme a társadalmi csoportok közti feszültségkeltés, a legkiszolgáltatottabbak megbélyegzése, kirekesztése, a velük szembeni előítéletekre alapozott gyűlöletkeltés. Ennek a korábbi években főleg a menekültek voltak céltáblái, idén viszont számos alkalommal kellett fellépünk a romaellenes és homofób gyűlöletkeltés áldozatainak védelméért is.

A 2020-as év a gyöngyöspatai szegregációs per ürügyén megfogalmazott cigányellenes kormányzati nyilatkozatokkal indult. Nemzeti konzultáción akarta kimondatni a kormány híveivel, hogy az egyenlő oktatástól megfosztott romáknak megítélt kártérítés igazságtalan. A járvány közbeszólt ugyan, de júniusban törvénybe foglalták, hogy az oktatási intézményekkel szembeni személyiségi jogi perekben a bíróság csak oktatási szolgáltatást ítélt meg a jogsértés kompenzálására. Ekkor a Magyar Helsinki Bizottsággal és 22 másik szervezettel együtt az ombudsmanhoz fordultunk, azt kérve, hogy szólaljon fel a kormányzati gyűlöletkeltés és a tervezett törvénymódosítás ellen, ha pedig elfogadja azt az Országgyűlés, akkor támadja meg a szabályozást az Alkotmánybíróságon.

A kormány a járványt is feszültségkeltésre használta.

A vírus terjedését iráni diákok nyakába próbálták varrni, akik közül két gyógyszerészhallgatót képviseltünk. Ügyfeleinket bizonyítékok nélkül próbálták felelősségre vonni a karantén szabályainak állítólagos megsértése miatt, és ki is akarták őket utasítani ezért az országból. Az idegenrendészeti hatóság végül visszavonta a kiutasításról szóló jogerős döntéseket, de a két diáklányt annyira megviselték a velük történtek, hogy vizsgáik után nem akarnak Magyarországon maradni.

A tavaszi különleges jogrend idején olyan törvénymódosítást fogadtak el a kormány javaslatára, amivel gyakorlatilag ellehetetlenítik a transznemű emberek nemváltoztatásának jogi elismerését. A nyíltan diszkriminatív szabályozás ellen 14 másik szervezettel közösen tiltakoztunk.

A koronavírus második hullámában azzal állt elő a kormány, hogy – nyilvánvalóan az újabb kirekesztő szabályok megalapozása érdekében – alaptörvénybe iktatnák, hogy az anya nő, az apa férfi. Ezzel együtt pedig az azonos nemű párok számára ellehetetlenítenék az örökbefogadást.

Mind ez egy évek óta zajló homofób kormányzati retorika kiteljesedése. A kormány a sérülékeny csoportok iránt érzékenyítő „Meseország mindenkié” című könyvet használta fel ősszel arra, hogy a szexuális és nemi kisebbségekkel szembeni előítéletek kiélezésével megágyazzon a később benyújtott törvényjavaslatainak. A miniszterelnök homofób nyilatkozata, a rendőrség szélsőséges megmozdulásokkal szembeni tétlensége és a mesekönyvet óvodákban betiltó polgármesterek miatt hét másik szervezettel újra az ombudsmanhoz fordultunk.

A 2018-as választási kampányhoz kapcsolódik, de ideai fejlemény, hogy érdemi jogi vita indulhat a kormány bevándorlásellenes plakátjainak ügyében. Az előző országgyűlési választás előtt olyan hirdetéssel szórták tele az országot, melyen egy STOP tábla mögött menedékkérők vonulnak. Az emberi méltóságot sértő plakát miatt az Egyenlő Bánásmód Hatóság eljárását kezdeményeztük a kormánnyal szemben, a hatóság azonban úgy gondolta, hogy nincs hatásköre az ügy elbírálására. A bíróság előtt két és fél évig, két megismételt eljárásban vitatkoztunk erről – 2020. októberében végre elértük, hogy a bíróság nekünk adjon igazat.

Az állami gyűlöletpropaganda végtelenül ártalmas. Nemcsak sérti az érintettek emberi méltóságát és fokozza a kirekesztésüket, de morális gátakat is felszabadít és erőszakhoz vezet. A kormány feladata az lenne, hogy a szélsőséges, kirekesztő megnyilvánulásokat elítélje, az érintettek méltóságát szavakkal és tettekkel is megvédje.

A magyar kormánynek viszont ezekben sincs a jogállami elvárásoknak megfelelően cselekedni. Saját hatalmuk megtartása érdekében a társadalmi béke ellehetetlenítése sem nagy ár számukra.

Nekünk viszont egyre fontosabb célunk, hogy a gyűlöletbeszéd ellen jogi és jogon túli eszközökkel is fellépjünk, és másokat is erre bátorítsunk.

Ezért készítettük el a gyűlöletbeszéd elleni eszköztárunkat, ami a honlapunkon elérhető.

Boros Ilona: A kiszolgáltatott családok oldalán küzdünk, hogy hazakerüljenek a gyerekek

Idén is folytattuk küzdelmünket a családok indokolatlan szétszakítása ellen, és kétszer is váratlanul nagy sikert értünk el.

Lassan hat éve kiemelten foglalkozunk a szegénységük és kirekesztettségük miatt családjukból jogellenesen kiszakított gyerekek ügyével. Először egy borsodi faluban kezdtünk pert ügyfeleink gyermekeinek hazakerüléséért, és évekig tartott, mire sikert értünk el.

2016-ra olyan mértékben gyűltek fel a hozzánk forduló – többnyire mélyszegénységben élő, kiszolgáltatott, leginkább roma származású – szülőktől érkező panaszok, hogy abban az évben a szegénység miatti jogellenes gyermekkiemelési gyakorlat elleni harcunk szenteltük legnagyobb kampányunkat, amelyért utóbb Civil Díjat is nyertünk. Azóta minden évben újabb és újabb ügyeket vállalunk, két nagy stratégiai pert építettünk fel a jogellenes gyakorlat bemutatására, szakmai előadásokat és egyeztetéseket tartunk a szociális szakma számára, a kiszolgáltatott szülőknél pedig jogérvényesítési képzéseket szervezünk, hogy felismerjék a jogellenes gyakorlatot és minél hatékonyabban léphessenek fel gyermekeik visszaszerzéséért.

2020-ban két család jogi képviselőjét vállaltuk el. Az egyik, egy hétgyermekes roma család egy kis Borsod megyei faluban, Korlátán él. Nyár elején vitték el gyermekeiket, hiába könyörögtek a szülők és hiába állt ki mellettük a teljes falu a polgármestertől a szomszédokig. A gyerekek elszakításának oka az volt, hogy a család régi háza lakhatatlanná vált. A falu másik házat ajánlott fel számukra, amire pár hónapig ugyan várni kellett, de addig is megoldották a család lakhatását. A hatóság számára az sem volt meggyőző, hogy az óvodában és az iskolában is jó véleménnyel voltak a gyerekekről.

Június elején a gyerekeket két különböző, távoli nevelőszülőhöz vitték. A szülők teljesen összetörték. A nyár folyamán minden követ megmozgattunk, hogy mielőbb hazakerüljenek a gyerekek szerető szüleikhez, hiszen egy kisgyermek életében minden nap számít, ez a felelőtlen és embertelen döntés pedig hét gyermeknek okozott élethosszig tartó traumát. Rendkívüli felülvizsgálatot kezdeményeztünk a helyi gyermekvédelemtől, bíróságon támadtuk meg a döntést, a gyámhatósággal folytatott eredménytelen vitánk lezárásaként pedig annak felettes szakmai szervéhez, az Emberi Erőforrások Minisztériumához fordultunk.

A jogi eljárások októberre mind sikerrel végződtek. Először a minisztérium gyermekvédelmi főosztályától kaptunk szakmai megerősítést, majd minden eddiginél egyértelműbb győzelmet arattunk a Miskolci Törvényszéken.

A bíróság ugyanis kimondta, amit hat éve próbálunk kimondatni minden ügyünkben: a gyermek legfőbb érdeke, hogy családjában nőjön fel, ehhez pedig a gyermekvédelmi szervezeteknek segíteniük kell a nehéz helyzetben lévő családokat.

Az eljárás során egy olyan, rendszeresen előkerülő gyámhatósági visszaélést is sikerült megállítanunk, ami ellen szintén évek óta harcolunk. A gyámhatóságok ugyanis rendszeresen azzal zsarolják a kiszolgáltatott szülőket, hogy ha vissza akarják kapni gyermekeiket, nem élhetnek jogorvoslattal elszakításuk ellen – vagyis meggyőződésük ellenére el kell ismerniük a gyermekkiemelés indokoltságát. Nagy sikerként értékeljük, hogy a minisztériummal kimondattuk a kegyetlen gyakorlat jogellenességét, és több tízezer gyermekvédelmi szakembert figyelmeztettünk erre.

A másik gyermekkiemelési perünk még folyamatban van: egy budapesti egyedülálló anyuka, Krisztina képviselőjében járunk el, akitől a gyámhivatal szintén hátrányos helyzete, rossz életkörülményei miatt vette el egyetlen kislányát. Pálma elszakítását azzal indokolták, hogy édesanyjával egy 19 négyzetméteres lakásban éltek, Krisztinának több műszakban kellett dolgoznia, hogy több milliós tartozásukat fizetni tudja, ezek mellett pedig beteg, idős anyjáról is neki kellett gondoskodnia. Bízunk abban, hogy Pálma még idén visszakerül

édesanyjához, de azt is nagy sikernek tekintjük, hogy rengeteg ember ismerte meg Krisztina történetét, aki még életében nem kapott ennyi támogatást és biztatást.

Civil Díjat ért kiállításunk az otthongondozó családokért

„Szabad napot minden családnak!” Ezzel a címmel indítottunk kampányt 2019-ben, a *Lépjünk, hogy Léphessenek Egyesülettel* és 18 másik szervezettel együtt, hogy felhívjuk a döntéshozók és a társadalom figyelmét azokra a nehézségekre, amelyekkel a szeretteiket otthon ápoló családok szembesülnek.

2020-ban a legjobb kampányért járó Civil Díjat nyertük meg – a zsűri indoklása szerint érzékenyen mutattuk meg az otthon gondozó családok mindennapos küzdelmeit. 13 ezer ember aláírását vittük el a felelős minisztériumnak egy részletes szakpolitikai programtervvel együtt, az önkormányzati választás előtt pedig polgármester-jelöltekkel tárgyaltunk a helyi szolgáltatások kibővítésének lehetőségéről. A szélesebb társadalmat ismert emberekkel készült videókkal szólítottuk meg.

Az otthon ápoló családokért folytatott munkánk és kiállításunk természetesen nem ért véget: tovább dolgozunk, hiszen több mint félmillió magyar embernek van szüksége segítségre a mindennapi élethez fogyatékosága, vagy idős kora miatt. Az őket ápoló családtagjaikkal együtt minden tizedik embert érint Magyarországon a probléma, amellyel az állam teljesen magukra hagyja őket.

Környei Kristóf: Megvédjük a fogyatékosággal élő emberek jogait

Emberek tízezreit teszik láthatatlanná a bentlakásos intézetek, a szociális ellátórendszer szegényfoltjai. Működésük jogsértő, mert megfosztja a lakókat az önálló életvitel jogától – az idős, fogyatékosággal, pszichiátriai diagnózissal élő emberek egyéni vágyait, igényeit alárendeli az akár 100-200 fő ellátását lehetővé tevő rutinnak.

Ez az embertelen működés, a rendszerbe kódolt elhanyagolás és rossz bánásmód leépíti a lakók képességeit, kárt tesz a személyiségükben, bedarálja álmaikat. Magyarország 2007-ben ratifikálta a Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt, amivel kötelezettséget vállalt a jogsértő intézményrendszer átalakítására. Az állam feladata egyértelmű: az intézeteket be kell zárni, helyettük közösségi alapú, az egyéni igényekre reagálni képes szolgáltatásokat kell létrehozni. Ez a folyamat, az úgynevezett kitagolás már tíz éve zajlik Magyarországon, részletes helyzetelemzést írtunk róla januárban.

Áprilisban jelent meg a fogyatékosággal élő személyek jogaival foglalkozó ENSZ-bizottság jelentése, ami rámutatott a hazai fogyatékosügy politikai csődjére: a magyar állam súlyosan, rendszerszinten sérti a fogyatékosággal élő polgárok emberi jogait. Aktívan részt vettünk a nemzetközi eljárásban, háttérinformációkat nyújtottunk a vizsgálathoz. A jelentés fontos ajánlást tesz: vizsgálja felül a kormány a kitagolási koncepcióját, és kis létszámú intézetek létrehozása helyett az emberi jogokat tiszteletben tartó támogatási rendszerek kialakítására fordítsa a pénzt. Az ENSZ-bizottság javaslataival összhangban észrevételeztük a kormány új pályázati kiírását – a tét óriási, közel 52 milliárd forintból betonozhatják be több ezer fogyatékos ember jogsértő szegregációját. A 2021-2027-es uniós költségvetésre nézve javaslatokat tettünk, hogy milyen intézkedésekre van szükség az önálló életvitelt lehetővé tevő szolgáltatások kiépítéséhez, szeptemberben pedig egy nemzetközi konferencián az Európai Bizottság szerepére hívtuk fel a figyelmet az uniós források jogszerű felhasználását illetően.

A kitagolás eredményes végrehajtását a szociális ágazatot rendszerszinten sújtó munkaerőhiány is akadályozza. Elemzésünkéből kiderül, hogy az állami fenntartású ápoló-gondozó fogyatékos és pszichiátriai otthonok 62 százalékában volt létszámihiány 2019 nyarán. A bázakerettyei pszichiátriai rehabilitációs otthon kapcsán lerántottuk a leplet a szociális ágazati munkaerőhiányt övező állami sunnyogásról: az intézet fenntartója félretájékoztatta a minisztériumot a hiányzó létszámadatokról.

A koronavírus-járvány különösen érzékenyen érinti az intézetben élő embereket, a lakók szinte teljesen elszakadtak a külvilágtól az országos kijárási és látogatási tilalom elrendelésével. A zárt intézetek a járvány gócpontjait jelentik, ezért az egészségügyi problémával élő lakóknak kiemelt védelemre van szükségük. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az intézmények észszerűtlenül korlátozhatják az ott élők jogait – feladatuk alternatív módon biztosítani a lakók és a hozzátartozók közötti kapcsolattartást. Egy fogyatékos otthon jogsértő gyakorlata miatt nyáron az ombudsmanhoz fordultunk.

Az elmúlt 10 évben a kormány nem tett hatékony lépéseket azért, hogy előmozdítsa az intézeti ellátásban élő több mint 24 ezer fogyatékos ember jogait. Bennünket ez nem tántorít el, továbbra is azért dolgozunk, hogy megvédjük őket.

Mindenkinek joga van használni a felújított vasútállomást

Hiába van Dunakeszin és Fóton hat vasútállomás, nehéz helyzetben vannak a kerekesszékkal, vagy babakocsival közlekedők, hiszen egyik sem akadálymentes. A váci kórházak így a mozgásukban korlátozottak nem tudják vonattal megközelíteni, de a buszokra sem tudnak felszállni bizonyos típusú kerekesszékekkel.

Könnyebbé lehetett volna számukra az egyik dunakeszi állomás felújítása, ahol még kormányablakot is kialakítanak, a teljes körű akadálymentesítés azonban kimaradt a tervekől. Pedig a törvény szerint a közhasználatú épületek felújítása esetén mindenki számára biztosítani kell az akadálymentes, biztonságos használatot.

Az Egymásért-Közösen Mozgáskorlátozottak Egyesülete a segítségünkkel az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz fordult. A hatóság elmarasztalta a MÁV-Startot, és arra is kötelezte 150 ezer forintos bírság mellett, hogy végezze el az akadálymentesítést.

Kardos Tamás: Erő helyett ésszel – bizonyítékokra alapozott drogpolitikát!

Miközben az ENSZ drogpolitikai fordulatot sürget, hogy az államok egészségügyi és emberi jogi szempontból kezeljék a droghasználat kérdését, addig Magyarország – Európában az utolsók között – még mindig az üldözéstől és elrettentéstől vár eredményt. Idén jár le a 2013-ban elfogadott Nemzeti Drogellenes Stratégia, ami 2020-ra a kábítószerektől mentes Magyarországot tűzte ki célul. Pontosán lehetett tudni, hogy ebből semmi nem fog megvalósulni, ahogy azt is, hogy a zéró tolerancia csak tovább fog rontani a helyzetet.

Az elmúlt évek elhibázott hazai drogpolitikai gyakorlatára online tematikus oldallal hívtuk fel a figyelmet, bemutatva a tudományos bizonyítékokon alapuló, követendő irányt. Nemcsak a döntéshozóknak szolgáltunk tanáccsal: tudásanyagot állítottunk össze szülőknek, pedagógusoknak és az érintett fiataloknak is. Középszintű órákon is tartottunk beszélgetéseket, ahol a tanárokkal és tanulókkal együtt jártuk körül a témát.

Fontosnak tartottuk, hogy ne csak a saját szempontjaink jelenjenek meg, ezért felkértünk rendőr ezredest, szülőt, pedagógust, orvosikannabisz-használót, hogy számoljanak be személyes történetükről, szakmai véleményükről az oldalunkon. Kerekasztal-beszélgetést is szerveztünk, ahol addiktológussal, kriminológussal, büntetőbíróval vitattuk meg a jelenlegi hazai modell hibáit, a kívánatos gyakorlat megvalósításához szükséges lépéseket.

2020-ban is folyamatosan nyújtottunk jogi segítséget azoknak, akik ellen csekély mennyiségű kábítószer birtoklása, vagy éppen kannabisz gyógyászati célú használata miatt indult eljárás.

Idei ügyeink közül azt az esetet emeljük ki, amiben a rendőrség drogkereskedőnek hitt, és éveken keresztül végzalt egy holland nyugdíjast. Az idős, beteg férfit azzal vádolták, hogy bűnszövetkezet létrehozásán dolgozik, noha csak egy csomag kendermagot rendelt egy külföldi veteményboltból. Az ügyben felkért igazságügyi botanikus szakértő egy 1960-as évekbeli kézikönyvre hagyatkozott, ami alapján nem sikerült megkülönböztetnie az ipari kender magjait a nemesített kannabiszmagoktól. A hatóságok inkompetenciája négy évig akadályozta, hogy ügyfelünk kenderből előállított, legális kivonattal kezelhesse betegségét. Az eljárás megszüntetését követően ügyfelünk végre a szükséges engedélyek birtokában állíthatta elő gyógyszerét.

Az eset arra is rávilágít, hogy míg néhány éve a kormány maga buzdította a gazdákat a kender termesztésére, a biztonságos jogi környezet megteremtéséről és a hatóságok tájékoztatásáról már nem gondoskodott.

Rempört Ádám: Fellépünk a személyes adatok védelméért

A világban egyre jobban elválik a magánélet tiszteletét védendő értéknek tartó államok csoportja azoktól, amelyek folyamatos adatgyűjtéssel és megfigyeléssel információs túlhatalmat építenek ki saját állampolgáraikkal szemben. Ebben a környezetben különösen fontos, hogy fellépjünk, amikor a kormány, vagy az ahhoz közel álló szereplők megsértik a személyes adatok feletti önrendelkezés jogát.

Kiemelt célunk, hogy a személyes adatokkal való visszaélést ne lehessen politikai vélemény miatti megfélemlítésre használni. Ezért is vállaltuk el annak a két civil aktivistának az ügyét, akiknek neveit – és egyikük szakszervezeti tagságát – azért hozta nyilvánosságra az Origo egy lejárató hangvétellű cikkben, mert

részt vettek egy tüntetés megszervezésében. A bíróság kimondta, hogy a lap megsértette ügyfeleink jogait – ezzel megerősítve, hogy lehetséges és érdemes is fellépni a félelemkeltő listázások ellen.

A politika nem csak megfélemlítésre használja fel jogellenesen a személyes adatokat. Régi és megoldatlan probléma, hogy a pártok átláthatatlanul és gyakran jogellenesen építenek mozgósítási és marketing célú adatbázisokat a választókról. Egy későbbi ügyfelünk azért keresett meg bennünket, mert annak ellenére kapott emaileket a Fidesztől, hogy soha nem adta meg elérhetőségeit a pártnak. A kormánypárt a per során aláírásgyűjtő ívekkel szeretne volna igazolni, hogy ügyfelünk maga bocsátotta rendelkezésre az adatait, ám az íveken nem az ő aláírása szerepelt, az egyiken még a nevét is hibásan írták. A Fidesz végül nem tudta bizonyítani, hogy jogszerűen jutott az adatokhoz és elvesztette a pert – ez világosan megmutatta, hogy a pártok felelőssége annak bizonyítása, hogy az adatbázisaikat jogszerűen működtetik.

Továbbra is mindent megteszünk azért, hogy a titkosszolgálatok ne végezhesék független felügyelet nélkül a tevékenységüket. Bár a nemzetbiztonság megkívánja, hogy zavartalanul végezhesék a munkájukat, ez nem jelenti a kontroll teljes hiányát, mert ez szükségszerűen visszaélésekhez vezet.

Ezért vállalunk olyan ügyeket, melyeken keresztül érdemi jogvédelmet érhetünk el a lehetséges megfigyeltéknek.

Az utóbbi évek fejleménye, hogy a kormány a „Szitakötő-projekt” keretében 35 ezer térfelügyelő kamera képét terelte egyetlen központi adatbázisba, miközben a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat felvette eszköztárába az egyének távoli azonosítását, akár nyomon követését is lehetővé tevő arcfelismerő technológiát. A kiterjedt kamerarendszer és az arcfelismerés összekapcsolása ismereteink szerint egyelőre nem történt meg, de erre bármikor adott a lehetőség, és a titkosszolgálatok feletti felügyelet hiányában súlyos kockázatot hordoz az állampolgárokra nézve. Hogy minél többet tudhassunk ezekről a rendszerekről, sikerrel pereltük a Belügyminisztériumot, hogy adja ki a Szitakötő-projekt kockázatait felmérő adatvédelmi hatásvizsgálatot – ami olyannyira nem bizonyult meggyőzőnek, hogy az adatvédelmi hatósághoz fordultunk miatta. A hatóság a mi kezdeményezésünkre derítette fel, hogy az arcfelismerést egyelőre csak kis léptékben, konkrét ügyekhez kapcsolódóan, és nem átfogó jelleggel alkalmazza a szakszolgálat. A tömeges megfigyelést lehetővé tevő technológiák terjedését továbbra is figyelemmel kísérjük és fellépünk minden jogsértő alkalmazás ellen.

Döbrentey Dániel: Ne legyenek egyenlőbbek az egyenlőknél – dolgozunk a tiszta választásokért

2020-ban nem volt országos választás, de választási jogi programunk nem maradt munka nélkül. Februárban kerekasztalt szerveztünk az európai parlamenti és önkormányzati választások tanulságait bemutató jelentésünk megvitatására, ahová a jogász szakma és a pártok képviselői mellett a Nemzeti Választási Iroda elnöke és munkatársai is eljöttek. Így végleges jelentésünket már az ő észrevételeikkel gazdagítva mutathattuk be. A jelentés címe *Egyenlők és egyenlőbbek* – utalva arra, hogy a 2019-ben tartott választásokon a kormányzó pártok jelentős állami hátszéllel, sokszor a végrehajtó hatalom támogatását élvezve mérethették meg magukat.

A jelentés fejezetei a jogalkotónak és a jogalkalmazóknak szánt ajánlásainkkal végződnek – ha ezeket megfogadnák, demokratikusabb, tisztább és egyenlő esélyeket teremtő választásokat tarthatnának Magyarországon.

Ősszel a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei időközi választás adott újabb feladatokat. Jogsegélyt nyújtottunk és forródrótot működtettünk, ezeken túl pedig egy olyan fontos ügyre hívtuk fel a figyelmet, ami egészen a Kúriáig jutott. A jelölteknek joguk van tagokat delegálni a szavazatszámú bizottságokba, nekik pedig esküt kell tenniük a szavazatszámú helye szerinti polgármester előtt. A Számoljunk Együtt Mozgalom hívta fel a figyelmünket arra, hogy ez sokaknak nehézséget okoz, és veszélyeket is rejt az addigra súlyosbodó járványhelyzetben, hiszen nem minden delegált tag él az eskütétel helyén. Választási kifogást nyújtottunk be, hogy engedélyezzék a lakóhely szerinti polgármester előtti, vagy elektronikus eskütételt azoknak, akik az ország távolabbi részeiről érkeznek biztosítani a választások tisztaságát. A javaslatot minden parlamenti frakció és független képviselő is megkapta, és bízunk abban, hogy figyelembe veszik a választási eljárásról szóló törvény módosításakor.

Novemberben a váratlanul, egyeztetés nélkül, az éjszaka közepén benyújtott választási jogszabály-módosító csomagról készítettünk részletes elemzést, hogy tudatosítsuk: a kormány ismét visszaél a helyzettel. És mivel

2022 már nagyon közel van, megkezdjük a felkészülést a soron következő országgyűlési választásokra – ennek keretében továbbra is együtt fogunk működni az NVI-vel és civil szervezetekkel.

- 2020-ban új helyre költözött *A TASZ jelenti* blog: ataszjelenti.444.hu
- Elindult podcast-sorozatunk, elgondolkodtató beszélgetések a mindennapjainkat érintő társadalmi folyamatokról, a *Joggal vagy szabad*: tasz.hu/podcast
- Öt percben mellébeszélés nélkül mindarról, ami bennünket és benneteket a leginkább foglalkoztat: *SZABAD.info* videóink megtalálhatóak a Facebook-oldalunkon és YouTube-csatornánkon
- Megafon: tájékoztató- és vitaestjeinken meghívott szakértőkkel járunk körül aktuális témákat

Velünk voltak 2020-ban

Asbóth Márton
Balázs M. Eszter
Baltay Levente
Bartakovics Balázs
Benkő Flóra
Bodrogi Bea
Bognár Zoltán
Boros Ilona
Csonka Balázs
Dánielné Tóth Beáta
Dojcsák Dalma
Döbrentey Dániel
Fernezeyi Borbála
Harmat Gabriella
Hegy Szabolcs
Hüttl Tivadar
Jovánovics Eszter
Kapronczay Stefánia
Kaputa Júlia
Kardos Tamás
Kertész Anna
Kovács Eszter
Környei Kristóf
Landgraf Erna
Lovász Laura
Márffy Anna
Medvegy Gábor
Mészáros Milán
Mráz Attila

Nagy Petra Júlia
Nagyné Gere Zsófia
Nehéz-Posony Kata
Pásztor Emese
Pető Márk
Pivarnyik Balázs
Rempert Ádám
Rubi Anna
Szabó Attila
Szabó Máté
Szegedi Zsolt
Sziller Linda
Takács Ádám
Tasnádi Kata
Traj Patrícia
Váci Tímea
Várkonyi Réka
Velényi Réka
Vissy Beatrix
Zeller Judit
Zempléni Kinga

Elnökség:
Földes Ádám
Hammer Ferenc
Hidvégi Fanny
Kóczé Angéla
Zajkás Gergely

tasz.hu/egyenlo-bator-szabad